

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การบังคับโทษปรับตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา
พ.ศ. ๒๕๕๐

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ได้มีหนังสือ ที่ ยธ ๑๑๐๒ (กวพ.)/๘๕๓๕ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ถึงสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ตามที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๙ ก ลงวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๑ ได้มี ผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นไป นั้น สำนักงาน ป.ป.ส. มีปัญหาข้อ กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งบัญญัติว่า ในกรณีที่ ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษปรับ ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อแต่งตั้ง เจ้าพนักงานบังคับคดีของกรมบังคับคดีดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องโทษแทนค่าปรับ ได้ และการบังคับคดีดังกล่าวให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและ ให้ถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา สำนักงาน ป.ป.ส. จึงขอหารือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

๑. สำนักงาน ป.ป.ส. จะมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำ พินักษาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับก่อนวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑ แต่ยังคงอยู่ในอายุความบังคับคดีตามมาตรา ๙๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือไม่

๒. สำนักงาน ป.ป.ส. จะมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำ พินักษาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับตั้งแต่วันที่ ๑๒กรกฎาคม ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นการพิจารณาพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงาน ป.ป.ส. โดยมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (กรมบังคับคดีและสำนักงาน ป.ป.ส.) ผู้แทนสำนักงาน ศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริง เพิ่มเติมว่า ก่อนที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับ การยึด ทรัพย์สินแทนค่าปรับในคดีอาญาเสพติดมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยตรง และเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวในชั้นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา

ติด พ.ศ. ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงได้เพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๒๑^๑ โดยกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบังคับโทษปรับให้ชัดเจน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหาหรือประกอบกับข้อเท็จจริงข้างต้นแล้ว มีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง สำนักงาน ป.ป.ส. จะมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับก่อนวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ และยังอยู่ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๙๙^๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือไม่ นั้น เห็นว่า เดิมก่อนมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ใช้บังคับ เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบและวิธีดำเนินการในการบังคับโทษปรับที่ชัดเจน คงมีแต่มาตรา ๒๙^๓ และมาตรา ๓๐^๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติไว้เพียงว่า หากผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับเท่านั้น

^๑มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษปรับ ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีของกรมบังคับคดีดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องโทษแทนค่าปรับได้

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและให้ถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

^๒มาตรา ๙๙ การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือการกักขังแทนค่าปรับ ถ้ามิได้ทำภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้อำนาจพิพากษาถึงที่สุด จะยึดทรัพย์สินหรือกักขังไม่ได้

ความในวรรคแรกมิให้ใช้บังคับในกรณีการกักขังแทนค่าปรับซึ่งทำต่อเนื่องจากการลงโทษจำคุก

^๓มาตรา ๒๙ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา ๒๔ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ

^๔มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

(มีต่อหน้าถัดไป)

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่งและวรรคสอง^๔ บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษปรับ ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีของกรมบังคับคดีดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องโทษแทนค่าปรับได้ และการบังคับคดีให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้สำนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและให้ถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว เห็นว่าเป็นกรณีการบังคับให้ชำระค่าปรับตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นขั้นตอนภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับตามคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีประสิทธิภาพ อันเป็นไปตามเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐^๖ ซึ่งเมื่อคำนึงถึงเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๑ ดังกล่าวแล้ว บทบัญญัตินี้จึงสามารถนำมาใช้บังคับกับค่าปรับที่เกิดขึ้นก่อนแต่ยังค้างชำระและยังไม่พ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๙๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้ สำนักงาน ป.ป.ส. จึงมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและให้ถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

อนึ่ง บทเฉพาะกาลตามมาตรา ๒๔^๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่บัญญัติในตอนท้ายว่าให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติ

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๔)

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อนเหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้วให้ปล่อยตัวไปทันที

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๖ เหตุผลท้ายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้เปลี่ยนแปลงไปสู่อาชญากรรมที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กรและมีลักษณะพิเศษมากยิ่งขึ้น โดยผู้กระทำความผิดอาศัยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและข้อจำกัดของกฎหมายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบกับมีคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเป็นจำนวนมาก ซึ่งคดีดังกล่าวมีลักษณะพิเศษและซับซ้อนแตกต่างจากการกระทำความผิดอาญาทั่วไป สมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยเฉพาะเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การสืบสวนสอบสวนโดยใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ และกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น การอุทธรณ์ ฎีกา และอายุความ รวมทั้งกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับชำระค่าปรับตามคำพิพากษา เพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาและบังคับโทษคดียาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

^๗ มาตรา ๒๔ บรรดาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

นี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดนั้น เป็นบทบัญญัติที่ให้ใช้บังคับเฉพาะกรณีคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป แต่กรณีตามที่หารือมานี้เป็นเรื่องการบังคับโทษปรับหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว จึงไม่ใช่คดีซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับอันจะต้องนำบทเฉพาะกาลดังกล่าวมาใช้บังคับ

ประเด็นที่สอง สำนักงาน ป.ป.ส. จะมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับตั้งแต่วันที่ ๑๒กรกฎาคม ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับ โดยเป็นการพิจารณาพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือไม่ นั้น เห็นว่า เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับ ถึงแม้ว่ากระบวนการพิจารณาพิพากษาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้ดำเนินการก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวใช้บังคับจะเป็นการพิจารณาพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ตาม การบังคับโทษปรับในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต้องบังคับให้เป็นไปตามมาตรา ๒๑^๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะให้การบังคับโทษปรับมีประสิทธิภาพดังกล่าวมาแล้ว สำนักงาน ป.ป.ส. จึงมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและถือว่าเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามาตราบทบัญญัติดังกล่าว

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ธันวาคม ๒๕๕๑

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น